

Toespraak van minister Van Engelshoven bij de uitreiking van de Prix de Rome 2018

Toespraak van minister Van Engelshoven (OCW) bij de uitreiking van de Prix de Rome, op 18 oktober 2018, in Rotterdam.

[Het gesproken woord geldt!]

Beste genomineerden, vrienden, familie en andere aanwezigen,

Eigenlijk lijken wij wel een beetje op elkaar.

Meer dan u op het eerste gezicht zou denken.

De architect – of dat nu een stedenbouwer of een landschapsontwerper is – en de bewindspersoon.

- Beide geven we vorm aan de samenleving. Ik op abstract niveau, door te regelen hoe wij met elkaar omgaan. U op fysiek niveau, door de ruimte in te richten. Door functie te combineren met schoonheid en met spanning. Door de omgeving waarin we leven te beeldhouwen.
- Daarnaast hebben we beide te maken met de bestaande omgeving en lopen we tegen grenzen aan. Of dat nu een muur is, beschermde natuur of een meerderheid in de Kamer.
- Maar wat misschien wel de belangrijkste overeenkomst is: beide willen we onze leefomgeving een beetje beter maken.

De kwaliteit van leven verhogen.

Het verschil daarbij is, dat ik bestuur en u maakt. Een cruciaal verschil.

Want als maker kun je best zonder bestuurder. Graag zelfs, denkt u misschien. Dan gaat u gewoon uw eigen gang. Zonder rekening te hoeven houden met kaders die andere stellen.

Maar als bestuurder kun je niet zonder maker. Als bestuurder kun je nog zo je best doen, maar als er niemand is die jouw besluit vorm geeft, blijft het een papieren tijger. Dan wordt het een kader zonder invulling. Als een lijst zonder schilderij.

Het duo Rademacher de Vries, Katarzyna Nowak, Bram van Kaathoven en Alessandra Covini: volgens de jury hebt u alle vier laten zien dat u binnen de kaders van de opdracht vrij en radicaal kunt denken. Precies het type maker dus waar bestuurders als ik dol op zijn.

U hebt laten zien dat u, waar dan ook in Nederland, binnen de kaders, vrij en radicaal kunt denken: u bent daarin geslaagd in een low pressure-omgeving als oost-Groningen, waar de eerste opdracht over ging.

U kwam daar van de 66 inzendingen als beste uit naar voren. En u hebt dat ook laten zien bij de eindopdracht, waar het nu over gaat.

Die eindopdracht is zo'n beetje het tegengestelde van de opdracht in oost-Groningen. De eindopdracht luidt namelijk: maak een voorstel voor een populaire bestemming, middenin de stad. In het gebied achter het Centraal Station in Amsterdam, aan de overzijde van het IJ.

Een plek waar iedereen wil wonen – tenminste... voeg ik daar als Haagse aan toe: als je dan toch in Amsterdam moet wonen...

Ooit stond dit gebied in het teken van de scheepsbouw – met werven en wat arbeidersbuurten.

Maar tegenwoordig is het er druk. De pontjes die over het IJ gaan zijn al overvol en het einde is nog niet in zicht. Verwacht wordt dat het bewonersaantal de komende jaren zal verdubbelen, vooral met mensen in de hogere inkomensgroepen.

In die drukte ligt een oase van rust: de Six-haven. Er liggen zeiljachten en wat woonboten. En verder is er vooral ruimte...

De finalisten is gevraagd een plan te ontwikkelen voor dit gebiedje, met een kritisch perspectief op Amsterdam in de 21 eeuw. Dat kan een kleine interventie zijn of een ingrijpend plan – of alles daartussenin.

Ik citeer de opdrachtgevers: 'Niets doen is geen optie, want ongetwijfeld zal dit gebied worden overgenomen door hongerige stadsontwikkelaars. Wij vragen de kandidaten om voor deze prominente plek met een betekenisvol niet-commercieel voorstel te komen dat van betekenis is voor de stad en door velen gekoesterd wordt.' Einde citaat.

Birgit zei het al: tot nu toe bent u allen winnaars. Van de 66 inzenders hebt u de 1e opdracht als beste ingevuld. Maar dat wist u al. Daarvoor bent u niet gekomen. U wilt weten wie van de 4 winnaars volgens de jury de allerbeste is.

Ik laat u niet langer in spanning en ga over tot de bekendmaking, dit keer in omgekeerde alfabetische volgorde:

David Rademacher en Christopher de Vries zijn volgens de jury een interessant gedachtenexperiment aangegaan. Zij hebben een plan ontwikkeld vanuit een dystopisch toekomstbeeld, en zijn vanuit dat startpunt gaan nadenken over de vraag welke toekomst de stad Amsterdam überhaupt te wachten staat. Interessant is daarbij hun pleidooi het systeem van erfpacht te behouden en nog sterker in te zetten bij stadsontwikkeling.

De jury heeft ook veel waardering voor de 5 lege ruimtes die Katarzyna Nowak bedacht voor het Six-havengebied. De vormen die zij voorstelt zijn prachtig en bewijzen dat Nowak het talent heeft om vanuit het maken van modellen sterke 3-dimensionale ruimtes te ontwerpen. De jury is ervan overtuigd dat Nowak haar weg binnen de architectuur zal vinden en zal haar met belangstelling volgen

Bram van Kaathoven in zijn voorstel voor Six-haven kritisch op de aannames die de jury in haar opdracht formuleerde. Gecharmeerd van deze eigenwijsheid ziet de jury hem als een architectonische provocateur die zich, voor hij met ontwerpen begint, afvraagt of bouwen eigenlijk wel de oplossing is. De jury is onder de indruk van zijn intelligente analyses en de uiterste consistentie waarmee hij zijn plan ontwikkelt en naar een hoog niveau weet te tillen. Een voortreffelijke prestatie, ook gezien zijn nog jonge leeftijd.

De jury geeft Bram van Kaathoven daarom graag een eervolle vermelding en verheugt zich op het moment dat zijn ontwerpen dezelfde rijkheid als zijn analyses bereiken.

Alessandra Covini heeft een verfrissend plan gemaakt dat nieuwe vormen van publieke ruimtes voorstelt en waar het plezier, de positieve energie en de humor vanaf spatten. Covini weet op een verleidelijke wijze te verbeelden hoe het eindresultaat eruit zal zien en de maquettes spelen hierbij een overtuigende rol. De jury denkt dat de eilanden zo'n grote aantrekkingskracht kunnen hebben, dat de vraag is of zij voldoende ruimte aan dat succes kunnen bieden.

Het is Covini vergeven dat de ideeën achter sommige eilanden wat letterlijk zijn, want tegelijkertijd passen ze goed bij de sfeer en identiteit van Amsterdam.

Ook heeft de jury veel waardering voor de manier waarop Covini direct in de 3e dimensie werkt en materialiteit naar architectuur weet om te buigen. Bovendien zet zij met dit voorstel een interessante stap in haar ontwikkeling door haar ideeën naar een grotere schaal te vertalen.

Het is deze ontwikkeling, in combinatie met de verfrissende energie die de jury unaniem heeft doen besluiten Alessandra Covini uit te roepen tot de winnaar van de Prix de Rome Architectuur 2018!